

KIPLEKKER OF VERZIEKT?

HOE CORONA OOK IMPACT HAD OP ONS BUURTGEVOEL

Elizaveta Gjurova
Koenraad De Ceuninck
Centrum voor Lokale Politiek UGent

De coronacrisis heeft ervoor gezorgd dat we massaal veel tijd doorbrachten thuis of in onze buurt. Meer dan anders werd onze leefomgeving beïnvloed door wat er zich in de buurt of tussen burens afspeelt. Meer dan ooit werd daardoor duidelijk hoe belangrijk het is om in een warme en betrokken buurt te wonen. Om zicht te krijgen op dat buurtgevoel organiseerde beweging.net Midden Vlaanderen in samenwerking met partners Het Nieuwsblad en de Christelijke Mutualiteit (CM) tussen mei en augustus 2021 een bevraging over de impact van corona op het buurtgevoel in Vlaanderen. 3 159 personen, waarvan het merendeel afkomstig uit de provincie Oost-Vlaanderen, hebben die bevraging ingevuld. Het Centrum voor Lokale Politiek (Universiteit Gent) is vervolgens met de resultaten aan de slag gegaan.

De vragenlijst werd door beweging.net Midden Vlaanderen opgesteld in samenspraak met het Centrum voor Lokale Politiek van de UGent. In de vragenlijst werd persoonlijke informatie verworven zoals het geslacht, de leeftijd, het opleidingsniveau en de gezinssituatie van de respondenten. We peilden ook actief naar de (ervaringen over de) woonomgeving. Daarnaast werden er vragen gesteld over de algemene tevredenheid, het (on)veiligheidsgevoel in de buurt, ergernissen en contact met de burens.

De beschrijvende analyse linken we aan een globaal overzicht van de resultaten. Vervolgens bespreken we de meest opvallende significante linken tussen de persoonlijke (onafhankelijke) variabelen en de bevroegde thema's. Er werden veel significante verbanden gevonden (dus niet op toeval berustend), waardoor we genoodzaakt waren ons te beperken tot de significante resultaten met een zwak verband. De resterende significante resultaten met een zeer zwak tot bijna onbestaand verband laten we achterwege. We presenteren hier dan ook een overzicht van de belangrijkste resultaten.

Maar liefst 94% woont graag in zijn of haar buurt. De pandemie lijkt dan ook geen reden te zijn om te verhuizen: 92% heeft tot zover geen intenties om te verhuizen omwille van corona. Dat vertaalt zich ook in de fierheid op de buurten.

DE ALGEMENE TEVREDENHEID OVER DE BUURT

Uit de bevraging blijkt dat het met het algemeen buurtgevoel goed zit. De respondenten geven op verschillende manieren aan hun buurt te waarderen. Maar liefst 94% woont graag in zijn of haar buurt. De pandemie lijkt dan ook geen reden te zijn om te verhuizen: 92% heeft tot zover geen intenties om te verhuizen omwille van corona. Dat vertaalt zich ook in de fierheid op de buurten. 79% geeft aan fier te zijn op zijn of haar buurt. Bewoners van een vrijstaande woning hebben zich opvallend meer positief uitgelaten over de drie bovenstaande zaken dan personen die in een halfopen bebouwing, een rijwoning of een appartement, met of zonder balkon wonen. Daarnaast valt het op dat mensen die een woning huren een veel grotere intentie hebben om te verhuizen dan mensen die de eigen woonst bezitten (11% tegenover 2%). De mate van fierheid hangt ook samen met het al dan niet wonen in een sociale woning: 71% van de respondenten in een sociale woning geeft aan fier te zijn op zijn of haar buurt tegenover 79% die niet in een sociale woning wonen. Tot slot hangt de fierheid ook samen met de verstedelijkingsgraad. Zo'n 86% van de respondenten in een landelijk woongebied geven aan fier te zijn op de buurt tegenover 70% in een verstedelijkt gebied. Hoewel er dus verschillen tussen groepen zijn, zijn ze relatief beperkt en kan er gesproken worden over een algemene tevredenheid over de buurt.

Een sterk buurtgevoel komt onder andere tot stand door het organiseren van gezamenlijke activiteiten zoals een nieuwjaarsdrink of een buurtbarbecue. De helft van de bevroagden (51%) doen daaraan mee, terwijl slechts 11% dat niet doen. Daarbij zijn er grote verschillen te merken tussen bewoners van appartementen en de rest. De participatie aan activiteiten ligt bij hen tussen 31 en 37% (bewoners appartementen zonder en met balkon), terwijl dat bij bewoners van rijwoningen, halfopen woningen en vrijstaande woningen een pak hoger is (respectievelijk 52, 54 en 54%). Het bijwonen van buurtactiviteiten blijkt bovendien populairder bij gezinnen met kinderen dan bij gezinnen zonder kinderen. Naast de reguliere activiteiten, werden bij 65% van de respondenten specifieke corona-activiteiten georganiseerd (zoals het plaatsen van beertjes voor de ramen of het handgeklap voor de mensen in de zorgsector). De coronacrisis zorgde er ook voor dat mensen hun buurt beter leerden kennen. Zo heeft 56% nieuwe troeven ontdekt in zijn of haar buurt. Daarin speelt leeftijd

Een sterk buurtgevoel komt onder andere tot stand door het organiseren van gezamenlijke activiteiten zoals een nieuwjaarsdrink of een buurtbarbecue.

een rol: 62% van de jongste groep (min-40-jarigen) is koploper in het ontdekken van hun buurt en 58% bij de 41-60-jarigen. De ouderen zaten ook niet stil. Bijna de helft (48%) 61 tot en met 81-plussers hebben nieuwe troeven ontdekt. De buurten krijgen gemiddeld een score van 7,6 op 10 en zijn daarmee dus met glans geslaagd. Een zeer kleine groep van 5% geeft zijn of haar buurt een onvoldoende (score 4 op 10 of minder).

De bevraging over de algemene tevredenheid maakt heel wat duidelijk over het belang van de buurt. De overgrote meerderheid staat (zeer) positief tegenover zijn of haar buurt. Bovendien doet een aanzienlijk deel actief mee aan (corona)activiteiten, zoals een buurtbarbecue, een glas drinken op het nieuwe jaar, het uithangen van witte lakens, applaudiseren voor het ziekenhuispersoneel enzovoort. Daarnaast is er een ruime interesse in het opzoeken van groen, wandelpaden of ontspanning die voorheen nog niet gekend was in de buurt. Toch is niet alles rozengeur en maneschijn en zijn er ook wel ergernissen waaraan mensen zich in hun buurt storen.

ERGERNISSEN OVER DE BUURT EN DE BUREN

Nu we meer thuis zitten, kan het gebeuren dat bepaalde zaken meer opvallen of op zijn minst hinder veroorzaken. We denken dan aan overmatige geluidsoverlast, zwerfvuil, bestuurders die te snel rijden, enzovoort. Wij gingen na in hoeverre corona inspeelt op ergernissen in de buurt en over de buren. 16% van de respondenten gaf aan meer ergernissen te hebben over de buurt en 12% over de buren sinds het begin van de coronacrisis. Een vijfde van die buurtklachten is te wijten aan verkeersoverlast. De zwerfvuilproblematiek (18%), gevolgd door slechte voet- en fietspaden (13%), overlast door de buren (10%) en parkeerproblemen (7%) vullen het rijtje aan. Als we kijken naar de ergernissen over buren, dan rapporteert men vooral geluidsoverlast (16%), overdre-

De bevraging over de algemene tevredenheid maakt heel wat duidelijk over het belang van de buurt. De overgrote meerderheid staat (zeer) positief tegenover zijn of haar buurt. Bovendien doet een aanzienlijk deel actief mee aan (corona)activiteiten, zoals een buurtbarbecue, een glas drinken op het nieuwe jaar, het uithangen van witte lakens, applaudiseren voor het ziekenhuispersoneel enzovoort.

Niet alleen ergernissen kunnen de warmte van een buurt aantasten, maar ook een gebrek aan een veiligheidsgevoel. 15% van de bevroegden voelt zich de laatste jaren minder veilig in de buurt.

ven snelheid (10%) en de verwaarlozing van huis en/of tuin (7%).

Vooraf personen met directe burenen geven in grotere getallen aan meer ergernissen te hebben over hun buurt en hun burenen. Toch rapporteert ook ongeveer 1 op de 10 in halfopen of open woonst meer ergernissen te hebben sinds corona. Daarnaast spelen het type tuin en de verstedelijkingsgraad een rol. Vooraf mensen met een koertje rapporteren aanzienlijk meer ergernissen (31%), gevolgd door

mensen met een tuin (15%) en ten slotte zonder tuin (12%). 24% uit de groep die in verstedelijkt gebied woont, ondervindt meer ergernissen, gevolgd door de groep in het centrum van een gemeente (21%), de groep in voorstedelijk gebied (16%), de landelijke verkaveling (12%) en tot slot landelijk gebied (11%).

Niet alleen ergernissen kunnen de warmte van een buurt aantasten, maar ook een gebrek aan een veiligheidsgevoel. 15% van de bevroegden voelt zich de laatste jaren minder veilig in de buurt. De appartementsbewoners zijn de grootste groep die zich onveilig voelen, alsook mensen met enkel een koertje en mensen in een stedelijk gebied. Corona kende een, weliswaar lichte, impact op ergernissen en het onveiligheidsgevoel. De stijging van zowel de ergernissen en het onveiligheidsgevoel situeert zich bij een minderheidsgroep rond de 15%.

CONTACT MET DE BUREN

Het klinkt ongetwijfeld contradictoerisch in tijden waarin we vooral afstand moesten houden, maar heeft corona burenen ook dichter bij elkaar gebracht? Uit de bevraging blijkt dat de coronacrisis daarin een beperkte impact had, alhoewel de impact op het dichter bij elkaar brengen van burenen dubbel zo hoog is dan de impact op toegenomen ergernissen en het onveiligheidsgevoel. De cijfers schommelen rond de 30%. 1 op de 3 begroet de burenen vaker en 1 op de 3 heeft meer contact met de burenen dan voor corona. Tijdens de pandemie heeft 29% zijn of haar burenen een

pak beter leren kennen. Enkele uitschieters zijn de vertrouwensrelatie en de onderlinge solidariteit. Terwijl slechts 1 op de 4 aangeeft meer vertrouwen te hebben in de burensinds corona, heeft een veel grotere groep respondenten (40%) aangegeven dat er meer solidariteit ontstaan is tussen elkaar sinds de pandemie. Het gaat dan vooral om kleine zaken zoals een oogje in het zeil houden, bezorgd zijn om elkaar en boodschappen doen. Het onderling vertrouwen is vooral gegroeid bij de groep oudere mensen (61-plussers).

BUURTGEVOEL CRUCIAAL

Over het algemeen kunnen we concluderen dat zich kiplekker voelen in de buurt van cruciaal belang is. De overgrote meerderheid geeft aan graag in zijn of haar buurt te wonen. Daarnaast heeft corona een lichte impact – zowel positief als negatief – op het al goed scorende buurtgevoel. In de grote meerderheid van de buurten werden er activiteiten georganiseerd rond de coronacrisis en hebben buurtbewoners dankzij corona allerlei nieuwe troeven ontdekt. Het gezamenlijk applaudisseren voor het ziekenhuispersoneel en nieuwe wandelpaden ontdekken zijn daar mooie voorbeelden van. Daarnaast heeft corona bij ongeveer een derde van de respondenten een positieve impact gehad op hun relatie met de burens. Men begroet elkaar meer, leerde elkaar beter kennen, toont meer solidariteit en heeft meer vertrouwen in elkaar. Toch zijn er ook enkele zaken die het buurtgevoel verzieken. Iets meer dan een tiende ondervindt meer ergernissen. Vooral verkeeroverlast in de buurt en geluidshinder door de burens zijn grote boosdoeners. Bovendien geeft 15% aan zich minder veilig te voelen in zijn of haar buurt.

Er zijn drie elementen die bepalend zijn voor de buurttevredenheid. Ten eerste, tussen de verschillende woontypes (appartement met of zonder balkon, rijwoning, halfopen woning, vrijstaande woning) werden er op veel vlakken verschillen gevonden. Aanzienlijk meer respondenten in een open en halfopen woning zijn over het algemeen positief over de buurt. Zo geven ze aanzienlijk vaker aan graag in de buurt te wonen, mee te doen aan activiteiten, meer fier te zijn en zich veiliger te voelen dan bewoners van rijwoningen of appartementen. Bovendien willen ze minder vaak verhuizen en ondervinden ze minder ergernissen sinds corona. Ten tweede, ook de

Hoe meer verstedelijkt de buurt is, met hoe meer men negatieve zaken aankaart over de buurt, zoals zich minder veilig voelen, minder fier zijn en meer ergernissen in de buurt ondervinden.

verstedelijkingsgraad (stedelijk, voorstedelijk, centrumgemeente, landelijke verkaveling en landelijk) speelt een rol bij tal van zaken. Hoe meer verstedelijkt de buurt is, met hoe meer men negatieve zaken aankaart over de buurt, zoals zich minder veilig voelen, minder fier zijn en meer ergernissen in de buurt ondervinden. Tot slot speelt het type tuin (woning met tuin, zonder tuin, met koertje) mee. Respondenten die over een tuin beschikken zijn bij een aantal zaken in grotere getallen positief tegenover de buurt, zoals zich veilig voelen, geen intentie hebben om te verhuizen en fier zijn op de buurt.

Uit deze beknopte bevraging blijkt dan ook vooral het belang van woontypes. De buurt waarin men woont, alsook het type woning waarin mensen verblijven bepalen mee hoe mensen denken over hun buurt, of hoe ze zich er thuis voelen. Dat is meteen een belangrijke les bij het bepalen van beleid, zowel op lokaal als bovenlokaal vlak. Door bewuste keuzes te maken bij de inrichting van de publieke ruimte kunnen (lokale) overheden alvast rekening houden met gevoeligheden die leven in bepaalde buurten.